

Motion till riksdagen

1988/89: Ub288

av Ulla Tillander m. fl. (c)

Arbetsmiljön i skolan

Arbetsmiljön på skolorna har i ökad utsträckning uppmärksammats på senare tid. Lärares upplevelse av arbetsmiljön påverkar direkt yrkesambitionerna och därmed också undervisningen och resultatet av den och ytterst drabbas naturligtvis eleverna. I skolans vardag finns det tyvärr många inslag som försämrar arbetsmiljön.

Den otrygghet och splittring, som har sin orsak i besvärliga bakgrunds-förhållanden hos vissa elever, skapar inte sällan en arbetsmiljö som kan upplevas närmast som olidlig. Det är allmänt omvittnat att arbetet i skolan har blivit mer påfrestande. Inte främst för att arbetsuppgifterna har ökat i antal och omfång, något som inkräktar på undervisningen och lätt ger ett intryck av splittring, utan beroende på att elever i allt större utsträckning kommer ifrån otrygga hemmiljöer och i många fall saknar förmåga att koncentrera sig och lyssna.

För eleverna är det viktigt att de kan uppleva trygghet i skolan. Denna elementära grundförutsättning för en harmonisk utveckling är tyvärr inte någon självklarhet. Att situationen i skolan av många lärare omvittnas ha blivit besvärligare förtjänar att tas på allvar och inte viftas bort. Redan på lågstadiet är bristen på uppmärksamhet hos eleverna – oron och oförmågan till lugnt lyssnande på instruktioner – tydligt märkbar.

Att det är mycket som är bra och fungerar utmärkt i skolan får inte tas till intäkt för att så många vittnesbörd om grovt störande inslag inte skulle ha en verklighetsförankring. Att hälsan tiger still kan inte åberopas gentemot mängden av tydliga symptom på att denna hälsa i många delar av skolkroppen hotas. Och är det så att arbetet i skolan störs på ett oroväckande sätt och att det har blivit ett allt vanligare och allvarigare inslag i skolornas vardagstillvaro, på skolgårdar, i korridorer, i trappuppgångar och i klassrum, då är det fråga om en skada som tillfogas såväl skolans personal som elever och förutsättningen att genomföra aldrig så högt syftande läroplaner.

Det rör sig alltså om störningar av en arbetsmiljö som direkt påverkar trivseln och arbetsresultatet för både lärare och elever. När lärare med lång erfarenhet bakom sig inte sällan utsätts för förhållanden och hamnar i situationer som de trots sin erfarenhet inte kan bemästra och som upplevs som frustrerande och ibland förnedrande och där skolans resurser konstateras vara uttömda och otillräckliga, så kan man säkert räkna med att samma upplevelse har många elever fast det sällan eller aldrig noteras i någon statistik.

Statsmakten måste ta ett större ansvar för arbetsmiljön på den största arbetsplatsen i varje kommun som skolan i allmänhet utgör. Ansvariga myndigheter kan inte slå sig till ro med att bilden av skolan är mångfasetterad och mångexponerad. Det borde inte överraska om skolan som en del av samhället påverkas och tar intryck av den slapphet som visat sig på så många andra områden och flitigt exponerats i massmedia. Man kan tänka på den ökade brottsligheten, den minskade upplärningsprocenten när det gäller brott, den bristande efterlevnaden av hastighetsbegränsningar, illegal spelverksamhet med anknytning till knark- och spritsmuggling i stor skala, klippekonominns matadorer som med smarta metoder kapar till sig stora vinster och kapar bort skatter, slappheten inom fångvården, ideologiskt motiverad av en missinriktad humanism, som tillåtit grova brottslingar och landsförrådare att ta rättvisan i egna händer. Allt detta sammantaget tillhandahåller lockande förebilder som förmedlar budskapet att brott lönar sig, att var och en är sig själv närmast, att regler gäller endast för dem som väljer att följa dem, att vassa armbågar och framfusighet lönar sig, att den som är snäll och skötsam är dum, att samhället kanske är en djungel där djungelns lag gäller.

Denna snedvridna idealbildning understryks och understöds av videovåldet som fritt får florera. Samvetslösa element som för länge sedan har gjort upp med förlegade värden som solidaritet, hänsyn till barn och ungdom under det hycklande åberopandet av tryckfrihet och konstnärlig frihet, tillåts sko sig på denna skumma hantering. Föräldrar och lärare som länge efterlyst gränser för denna ohämmade tolerans har hittills vädjat förgäves. Videovåldet har en utbredd spridning och når speciellt de barn och unga människor vars sociala miljö redan är mycket dålig.

Trots alla dessa negativa påverkningar, som direkt motverkar de mål som riksdagen genom läroplanen ställt sig bakom, är regeringen märkvärdigt passiv. På område efter område tornar problemen upp sig, något som borde ge regeringen mycket att göra. Men mycket litet händer.

Skolan måste få stöd i sin strävan att bibringa eleverna känsla för det personliga ansvaret. Elevernas normbildning får inte försummas. Satta gränser måste upprätthållas. Påföljder måste finnas. Elever som notoriskt förstör arbetsron i klasserna måste kunna skiljas undan och det måste finnas resurser för att de omhändertas på ett adekvat sätt. Man måste tänka på alla dem, och det är flertalet, som hade förväntningar på skolan och ambitionen att göra sitt bästa men som får allt detta förstört och som resignerar och känner sig missräknade, därför att några i klassen kan topprida både kamrater och lärare och förvandla lektion efter lektion till söndertrasad meningslöshet.

De lagar och förordningar som gäller för närvarande och som kan få konsekvenser som ter sig orimliga och som nära nog omöjliggör för lärare att ingripa i akuta kontroverser på skolgårdar och i korridorer måste revideras. Händelsen på Stenungsskolan i Stenungsund kan tjäna som skolexempel i dubbel mening.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmiljön på skolorna,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för att skolan skall utgöra en bra arbetsmiljö för både personal och elever,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av översyn av lagar och förordningar som gör det tveksamt för lärare att ingripa i kontroverser inom skolan.

Stockholm den 24 januari 1989

Ulla Tillander (c)

Stina Gustavsson (c)

Rune Backlund (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Rosa Östh (c)

Karin Israelsson (c)

Martin Olsson (c)

Roland Larsson (c)

Göran Engström (c)

Stina Eliasson (c)